

LEDAKALNIO

LEIDŽIA LTSR NACIONALINIO PARKO DIREKCIJA

Liečiamas nuo 1984 m.

1987 m. gruodžio 25 d.

1987 m. spalio 8 d. įvyko LTSR architektų sąjungos valdybos prezidiumo, Rekreacinių architektūros ir landšafto architektūros komisijų išvažiuojamasis posėdis tema „Nacionalinio parko (NP) vystymosi problemos“. Posėdyje dalyvavo A. Rasteika, V. Stauskas, A. Mituzas, G. Blažiūnas, R. Jurgilas, V. Jarašiūnienė, K. Labanauskas, P. Kavaliauskas, R. Palčiauskaitė, R. Pilkauskas, R. Survila, P. Savukynas, R. Bernotas, V. Rancevas, NP direktorius V. Sakalys, architektas V. Ozarinskas, mokslinės bendradarbių B. Sablevičius ir kt.

Vis dar neiteisinta buferinė parko zona, o projekte tam numatyti plotai skiriami įvairiomis organizacijoms, neatsižvelgiant į parko išvystymo perspektyvas, kuriose numatytu plėsti nacionalinį parką į Molėtų pusę, apimant Labanoro girą ir Molėtų ežeryną. Organizacijos, turinčios čia poilsivietes, elgiasi jose mažai atsižvelgdamos į parko interesus, galimą jo išplėtimą ateityje. Sis neigiamas procesas ne tik nestabdomas, bet vis intensyvėja. Dėl to daugelis parko landšaftinių ir kultūrinų vertibių nukentėja.

Parko direktorius V. Sakalys siūlo koreguojant parko schemą

išpildymas. Numatoma taikyti elektrogalvaninį (?) metodą, stendus gaminti vienoje iš Baltarusijos TSR Gardino srities įmonių.

Posėdžio dalyviai aplankė Puziniškių regykla, Sakarvos, Šuminų, Strazdu, Vašniškių kaimus, Minčios malūną ir naujai kuriamą verslų muziejų, pravažiavo parko apžvalgos maršrutais ir naujai tiesiamais keliais.

LTSR AS prezidiumo išvažiuojamasis posėdis konstatavo, kad fundamentali parko veikla, deja, pasibaigė parko įkūrimu. Parko direkcija, parko ir administracių rajonų architektai nuolat intensyviai veikia savo pajegumų ribose, tačiau pastarieji tiek riboti, kad ne tik negali pajudinti parko reikalų iš stagnacijos, bet ir sustabdyti jo nesulaikomo nykimo.

Iš esmės būtina spręsti kaimų tvarkymo klausimus, gelbėti juos nuo kultūrinės vertės praradimo. Manome, kad netikslinės kelių i Puziniškių regykla ir leisti ten autoturistų srautus, nes būtų pažeisti schemas reikalavimai išsaugoti unikalą parko gamtą.

Sieki, kad tiesiamai nauji ir tvarkomi esami NP keliai nepažeistų kraštovaizdžio. Siu metu keliai (Balčių — Minčios, Ginučių — Vašniūnų ruožai) projektuojami ir įrengiami pagal bendrų kelininkų reikalavimus.

Laikyti, kad Minčios malūno ir tvenkinio rekonstrukcija visiškai neatitinka NP įrenginiams ir teritorijai keliams reikalavimų; rekonstruojant malūną visiškai nukrypta nuo buvusių malūno architektūros, įranga — technikos paminklas neeksplotuoja, tvenkinys, privažiavimai rekonstruojami visiškai sudarkan esamą kraštovaizdį, kurio atstatti nebus įmanoma.

Būtina susipažinti ir su sudaroma NP vizualinės informacijos sistema ir įvertinti jos tinkamumą.

Nacionalinio parko tolesnio kūrimo ir tvarkymo, schemas ko-regavimo klausimus tikslinė aptarti suinteresuotų žinybų ir vi-suomenės atstovų bendrame pataitame.

A. RASTEIKA
LTSR architektų sąjungos (AS) pirmininkas,

G. BLAŽIŪNAS
LTSR AS architektūrinio kabineto vedėjas,

K. LABANAUSKAS
Parkų tyrimo komisijos pirmininkas,

A. MITUZAS
LTSR AS pirmininko pavaduotojas

PASITARIMAI. SUKAKTYS

Gruodžio 31 d. sukančia 80 metų, kai Vašniūnuose gimė Vincas Žilėnas, lietuvių istorikas, LTSR nusipelnęs kultūros veikėjas.

Muziejininkas Vincas Žilėnas mokslus ėjo Švenčionyje ir Vilniaus gimnazijoje, Vilniaus universitete. Lenkų okupuotame Vilniuje aktyviai dalyvavo lietuvių kultūrinėje veikloje, kurį laiką buvo savaitraščio „Vilniaus žodis“ redaktorius, aktyvus lietuvių kultūros šventimo draugijos narys. 1935 m. išleido knygelę „Dėl Lietuvos mokyklos 1905—1914 m.“

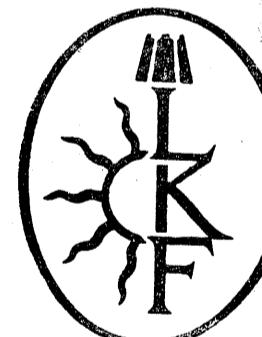
Po Didžiojo Tėvynės karo su-rado savo pašaukimą — muziejininkystę. 1947 m. buvo paskir-

Ižymus muziejininkas

tas LTSR MA etnografijos mu-ziejaus direktoriumi, o nuo 1952 m. tapo LTSR istorijos ir etnografinės muziejaus vadovu. Cia itin išryškėjo V. Žilėno, kaip kultūros vertibių rinkėjo, gabumai. Nu-o pat pirmųjų veiklos metų jis organizavo ekspedicijas istorinėl, etnografinėl, archeologinėl medžiagai rinkti, surado nemaža po Tarybų Sajunga išblaškytų eksponatų. Jo rūpesčiu LTSR istorijos ir etnografijos muziejus tapo turtingiausiu respublikoje.

Nuo 1976 m. iki mirties V. Žilėnas vadovavo naujai įrengtam Mokslo muziejui, kuri taip pat praturtino vertingais eksponatais, ypač raštijos paminklais.

J. KASPERAVICIUS

Rémimo grupė

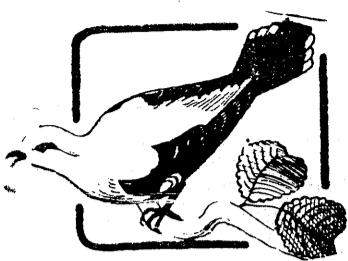
kol kas siūlo naudotis bendros Lietuvos KF sąskaitos Nr. 702801 tiksliniu pavedimu — Lietuvos nacionalinio parko KF rémimo grupei.

Mūsų rémimo grupė rūpi pa-zadinti žmonių kūrybinius sie-klius, skatinant jų aktyvumą dabar prasidėjusime kultūros galivini-mo, jos naujo įvertinimo, suvoki-mo ir puoselėjimo darbe. Tam, tikimės, padės literatūrinio-men-nio „skyrelis“, „Volungė“ leidinyje „Nuo Ledakalnio“ įkūrimas. Vi-sus kūrybingus laikraščio skaity-tojus kviečiame aktyviai jame bendradarbiauti. Ruosiamame seriją pasakojimų apie mūsų nuomo-ne, vertingiausius ir dabar labiausiai puoselėtinus liaudies papro-čius.

Siekime išlaikyti istoriškai susiklosčiusius geografinius vietovių ir objektų vardus. Patys tūrynėsime šio krašto mikrotopenimius, juos populiarinsime ir skatinime tai daryti kitus.

Tai tik dalis grupės uždavinijų — visų nesuminėsi, o ir nera-reikalo. Svarbiausias tikslas — bendromis jėgomis rūpintis kultūriniu palikimu. Tikimės, kad mūsų siekius geranoriškai sutiks ir remis Ignalinos krašto visuomenę, tik tada grupės nariai galės visiškai panaudoti savo kultūriniam darbe sukauptą patirtį.

Lietuvos nacionalinio parko KF rémimo grupės steigėjai

VOLZINCE

PRISĒSKIME IR PAMĀSTYKIME

Mintys klajūnēs

Bronius ŠABLEVIČIUS

Meilēje kiekvienas iš dvieju pasilieka egoistu — laukia atpildo sau.

Gražiam veidui atleidžiame ir niekšybes, o gražios širdies dažai net nepastebime.

Burna auksinė, žodžiai švinių.

Melo trumpos kojos, užtat tokios stiprios.

Kai liūdesys geriau už džiaugus-

mą, vadinas, pradedi susimastyti.

Tik seniai numirę gali iškesti jų visišką užmiršimą.

Protas nori, kišenė negali.

Prieš vedybas meilė nenuginčijama, neteisiamā. Tai povedinis reikalus.

Pamečiai savo sažinę. Radusį prašau negražinti, nes ieškau ne savo noru.

Česlovas KUDABA

Kas yra kultūros fondas rajone, kaime? Tai ne nauja organizacija. Tai geranoris kultūros remimas. Visų pirmą vietinių gerų ir kilnių papročių gaivinimas, jų įtvirtinimas.

Visų pirma pagarba, dėmesys senam žmogui, jo išminčiai, darbu. Pagarba ir pasididžiavimas senu, iš tėvu laikų likusiu ir tebestovinčiu pastatui, paminklu, kapu. Pagarba doram žmogui, teisybėi, knygai, dainai.

I kultūros turinių pirma pareiga įrašyti tiesą, padorumą, gerumą. Labai daug mūsų gyvenime teisinaras: „Ojis, o jie kaip daro? O kiti ima! Kiti meluoja...“ Blogis prieš blogi — du blogiai. Paveikime blogi gerumo, kantrybės, pavyzdžio jėga. Įtvirtinkime tai šeimose.

I tėvynės, gimtinės sąvoką įeinančią gamtą. Yra ekologija natūrinė ir kultūrinė; viena be kitos nega-

li gyvuočių. Kažin kaip mes tvarkysime aplinką, jei dvasiniame gyvenime bus griuvėsiai — viskas veltui, trumpalaikiška. Ir atvirkščiai — galime mes išlaidyti, sugebeti parodyti kultūrinę formą, bet jei mūsų kiemuose, fermose, laukuose, vandenų pakrantėse bus aplaidumas — kultūra bus tik parodomoji, pameluočia — pudra tuokartinė.

Mūsų krašto tarmėje, man rodosi, nebuvu žodžio „kultūra“. Žinojo, suprato, kas tai yra, bet žodžiai kultūra, kultūringumas daug kam buvo artimi „poniškuomo“ sąvokai. Gerumas... Teisinga, jautru, kultūringa žmogu čia vadino tiesiog geru. Toks šio krašto kultūros vertas vardas — paprastas, kiek net pilkas. O juk tikras gerumas žmonės visada pilkame drabužyje pasirodydavo. Tad saugokime, gaivinkime savo gimtosios žemės pilkų gerumų sėklą.

Rima RIMŠELIENĖ

MEDIS

Ji vėjas šukoja,
Lietus ji išprausia,
Ir nieks neužstoja
Prieš audrą juodžiausia...

Jis medis —
Tegul nepalūžta,
Kai viesulai ūžia,
Nes paukštis susuko
Jame savo gūžtą...

Jis medis,
Tegul sužaliuoja —
Pavasaris gržta,
Kad žmogu suteiktų
Jęgų ir jaunystės...

Jis medis —
Ugniaukuras plieskia žarijom...
Atodūsiu
Miško dvasia nuvilnijo...
I ryta,
Kai žemėje viskas nurimo,
Pasimeldė žvaigždės
Už medžio likimą.

paukščiams. Nenustebi išvydės puošniųjų gaidukų aršių kovų turnyrus, išgirdės nenusakomai meliodingų didžiųjų kuolingu tuotuvinių balsų. Netyla dirvinių sėjikų švilpesys.

Visame retenybių samburyje niekuo neišskiria pilkas tilvikėlis. Varnėno didumo, kaip ir visi tilvikai, ilgomis kojomis, ištisu si snapu. Tačiau vien dėl jo verta atpėdinti štieki kelio. Tikutis plazdena, sklešdamas žemyn ir vėl iškopdamas į aukštį. Giesmė tokia pat, kaip ligutės. Paukšteliis mažas, jo net nematyti, vien daina kažkur ore pakibusi. Nupuo-

Kažkada, tolī valkystėje, kai vos pradėjo reikštis protas, atmenu: miške pamačiau visiškai nerealų, geltonumu žerinti paukštį. Jis pralékė lyg ugninė strėlė, palikęs nuostabą ir dingo ne tik sodrioje eglų žalumoje, bet, regis, ir tolesniame mano gyvenime. Kokis tai buvo paukštis, atpažinau po trisdešimties metų. Tai buvo volungė. Dabar jau žinau: taip likimas konkrečiu pavidalu apsieiriškė mano kelio pradžioje.

Gyvenimas mums kalba reiški nių kalba, vaizdas, garsais, bet dėl savo netobulumo nesugebame laiku perskaityti lemties siunčiamų laiškų. Argi jūs niekada nesate gavę tokio laiško?

B. SALTIS

Ziemos pasaka.

Alis BALBIERIUS

VAKARAS

Man Saulė sako tiktais tiek,
kad pasitikt išeinanti nakties.

Po seno ažuolo šakų laja
aš sėdžiu vienas pievų šalyje.

Griežlė pro rūką, rūkas į mane,
sudie man sako Saulė smegdama.

Sugrišiu, sako, vienas čia sėdék,
jeigu vienatvė glaudžias prie peties.

Jeigu išmokai tu klausyt balsų,
kurių nebuvovo, niekada nebus.

Neturi lūpu žolės nei akmuo,
tačiau brangus kiekvienas jų skiemuo.

Mėnulis teka, švysteli žvaigždė,
virš rūko leista jiems spindėt...

Pakyla vėjas, medžio šakose
per naktį ošia alkana dvasia.

Aringas GORODECKIS

SNAIGĖS

Sidabro snailgės krinta
Lyg duona iš dausų.
Padangių dukružėlės,
Džiaugiuos — mes vėl kartu.

Semiuosi gryno oro
Kvėpuodamas gilių,
Praminsiu taką vėlei
Po eglém kilimais.

Gériuos kilnia ramybę
Sustingusio vandens,
Taip miela ja žavėtis —
Juk ji — neamžinai.

Kaip viskas šauniai sukas
Tuo nuostabiu ratu —
Cia snailgė, čia ledukas
Cia vėl vandens lašu.

Stai miega upeliukas
Užklojės žiemkenčius,
O ryt gal vėlei skris jau
Zydrus dangaus skliautu.

Sidabro snailgės krinta
Lyg duona iš dausų.
Padangių dukružėlės,
Džiaugiuos — mes vėl kartu.

Eugenijus DROBELIS

TIKUTIS

Šviesios mėnulio pilnaties naktys. Kiek gyvybės žavesio jose! Paslaptingas sutemų miškas, baltoje mėnesienos šviesoje nusidriekė šešeliai, nakties garsai, kvapai. Viskas pasikeitė. Medžiai, krūmai atgijo, pavirto pasakų balsūnais, kaukais. Kibios medžių šakos — jų rankos, raizgios šaknys — kojos. Kur dingos diena buvęs pasitikėjimas, orumas? Eini tyliai, išklausydamas į tyliau-

les ant pušaitės, trumpam teisi si paukštis. Per visą dieną skardena jo liūliuojanti giesmė.

„Nepastebimai, slapukiškai užauga tikučių vaikai. Ties ežeru pagelto siūruoklės viškavos. Pirmyjų paukščių voros jau traukia pietus. Tikučiai prieš kelionę susibūrė draugėn. Nebeatskirsi, kuris jauniklis ar jo tėvas, — visi glaudžiam būry. Palikę savus durpynus, pelkutes ir eže-

rokšnius, jie aplanko paupes ar tvenkinius. Kasdien nauja kelioni, kita vieta, kasdien toliau nuo tėviškės. Veltui dairytumeisi vidur raisto plynės ir žviltgsniu ieškotumei ant pušų viršūnių taip iprasto silueto — mažo tilvikėlio.

Nurimusi ir bebalsė pelkė, išlydėjusi visus giedorius, peštukus, visus savuosius paukščius. Vėjas vien smarkauja, ūžia medžių šakose.

Spaudai parengė A. Gorodeckis ir B. Šablevičius. Nuotraukos B. Šablevičiaus. Spausdinė Utenos spaustuvės Ignalinos filialas. 1987. Tiražas 100 egz. Užsak. Nr. 13.